

Grzegorz Michalak

Relacja z zajęć terenowych w Toruniu dla studentów Instytutu Nauk Historycznych UKSW. 29-30 maja 2014 roku

---

Saeculum Christianum : pismo historyczne 21, 303-305

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

GRZEGORZ MICHALAK

RELACJA Z ZAJĘĆ TERENOWYCH W TORUNIU DLA STUDENTÓW INSTYTUTU NAUK HISTORYCZNYCH UKSW. 29-30 MAJA 2014 ROKU

Udział w warsztatach terenowych jest ważnym elementem programu kształcenia w Instytucie Nauk Historycznych UKSW. Zajęcia prowadzone są przeważnie przez doktorantów, którzy mogą w ten sposób przekazać studentom bardzo interesujące informacje odnośnie własnych badań naukowych. Również w ten sposób zaliczana jest, przez nich praktyka dydaktyczna.

W roku akademickim 2013/2014 oferta zawierała wiele tematów warszawskich, między innymi zagadnienia związane z odbudową Warszawy po zniszczeniach wojennych, historię getta, warszawskiej społeczności protestanckiej czy nawet *cofnięcie się w czasie* do epoki Wazów. Studenci mogli wybrać również warsztaty realizowane poza Warszawą, w takich miastach jak: Kruszwica, Węgrów, Lublin, Sochaczew, Brochów, Pułtus, Płock czy Toruń. A także wskazać zajęcia, z których otrzymają zaliczenie i przygotować się do nich merytorycznie – na przykład pisząc pracę zaliczeniową bądź w trakcie nich wygłosić referat.

Niniejsze sprawozdanie poświęcę prowadzonemu przeze zwiedzaniu miasta Mikołaja Kopernika, które zakończę swoimi spostrzeżeniami odnośnie jego organizacji. Mam nadzieję, że będą one pomocne doktorantom prowadzącym warsztaty terenowe w następnych latach.

W dniach 29 i 30 maja 2014 roku odbyły się zajęcia terenowe, w których udział wzięło 17 studentów studiów licencjackich i magisterskich z zakresu historii. Ich zakres merytoryczny obejmował głównie architekturę Torunia na przestrzeni dziejów, choć sporo powiedziano także o jego mieszkańcach. Plan zwiedzania daleko odbiegał od typowej trasy turystycznej tego miasta (koncentrującej się głównie na obszarze staromiejskim), a związane to było z moimi osobistymi doświadczeniami w trakcie półrocznej wymiany doktoranckiej w ramach programu MOST, którą opisałem w poprzednim numerze „Saeculum Christianum”¹.

Pierwszego dnia, po dotarciu do celu, zakwaterowani zostaliśmy w domu pielgrzyma Ojców Redemptorystów, który znajduje się mniej więcej na pograniczu Bielan i Chełmińskiego Przedmieścia (wybór ten podyktowany został brakiem miejsc w toruńskich hostelach dla tak dużej grupy). Po zakwaterowaniu rozpoczęliśmy zwiedzanie od pobliskiego kampusu Uniwersytetu Mikołaja Kopernika. Wojciech Patakiewicz zaprezentował historię powstania tej uczelni i jej specjalizację edukacyjną, w tym historyczną. Moim zadaniem było natomiast

¹ B. Świtalska, G. Michalak, *Program MOST dla doktorantów – procedury, przebieg i korzyści edukacyjne*. „Saeculum Christianum”. R: 2013, s. 365-369.

pokazanie miasteczka akademickiego jako założenia urbanistycznego, w tym nowego budynku Instytutu Historii i Archiwistyki UMK. W przerwie obiadowej poszliśmy do pobliskiego pubu Mr.Capone, gdzie studenci mogli zamówić po okazaniu legitymacji na przykład bardzo tanią pizzę.

Następnie skierowaliśmy się na Bydgoskie Przedmieście, dzielnicę Torunia pełną różnorodnej architektury willowej, użytkowej i reprezentacyjnej. Można tu spotkać architekturę secesyjną, modernistyczną, szachulcową (mur pruski) oraz zwyczajną mieszkaniową. Jest to dzielnica kontrastów, czego przyczyną stała się m.in. wymiana ludności po ostatniej wojnie i przydział mieszkań przypadkowym osobom. Referaty zaprezentowali kolejno: Dominika Pliszka (status Torunia w przedwojennej Polsce), Maciej Walecki (mur pruski na ziemiach polskich) i Agata Lewandowska (architektura modernistyczna Torunia). Ostatni referat miał miejsce przy ulicy Mickiewicza pod przedwojennym budynkiem, w którym obecnie mieści się Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Toruniu (po drugiej stronie ulicy znajduje się osiedle akademików UMK). Pierwszego dnia zwiedzanie zakończone zostało na pobliskim Placu Rapackiego, skąd można było udać się na spacer na starówkę lub wrócić do miejsca zakwaterowania.

Drugi dzień warsztatów terenowych poświęcony został Staremu Miastu i kontynuowaniu zwiedzania przedmieść Torunia. Referat poświęcony układowi architektonicznemu Starego i Nowego Miasta przedstawił Tomasz Kabat, a potem przeszliśmy do kościoła jezuickiego, gdzie po krótkim zwiedzeniu jego wnętrza o ważnym, z punktu widzenia historii Polski nowożytnej tumulcie toruńskim opowiedział Kamil Pielaciński. Tematyka relacji pomiędzy katolikami a protestantami w Toruniu jest ważna także wtedy, gdy chce się poznać historię społeczną tego miasta. Później udaliśmy się w kierunku ulicy Ducha Świętego, aby następnie przejść pod mury staromiejskie w kierunku ruin zamku krzyżackiego. Potem, minąwszy katedrę, udaliśmy się wzdłuż ulicy Podmurnej, stanowiącej dawną granicę pomiędzy obszarem staro i nowomiejskim. Przy rozwidleniu ulicy Szerokiej zaprezentowałem studentom typowe funkcje obszaru nowomiejskiego w Toruniu i dla przykładu podałem również Nowe Miasto w Warszawie. Dodatkowo wysłuchaliśmy referatu Sebastiana Przybylskiego o roli Hanzy w handlu bałtyckim. Potem udaliśmy się w kierunku odnowionego kościoła luterńskiego, będącego wcześniej kościołem reformowanym, aby wysłuchać krótkiego wystąpienia Jakuba Gurzkowskiego o toruńskich protestantach.

Następnie wzdłuż Wałów Sikorskiego udaliśmy się na Plac św. Katarzyny i Jakubskie Przedmieście. W okresie pruskim Toruń był miastem otoczonym szeregiem fortów i umocnień militarnych (niedaleko miasta znajdowała się granica z Rosją), dlatego interesowała nas tematyka militarna – zagadnienie to szczegółowo opisał Łukasz Kamiński. Na Jakubskim Przedmieściu zobaczyliśmy wiele interesujących budynków wojskowych i cywilnych, w tym zabudowania willowe, koszarowe oraz kamienice. Niestety nie udało się zobaczyć systemu fortecznego stanowiącego zewnętrzną stronę Twierdzy Toruń (na przykład Fortu IV). Obiekty te oddalone są od centrum miasta, a dojazd do nich wymagałby sporej ilości czasu. Następnie przeszliśmy spod pobliskiego dworca kolejowego nad Wisłę, gdzie po referacie Natalii Kokocińskiej (relacje polsko-niemieckie w pierwszych latach II RP) zakończyliśmy merytoryczną część dwudniowych warsztatów. Studenci mogli następnie wykorzystać czas wolny, np. na zwiedzanie Torunia we własnym zakresie, a o 16.15 odjechaliśmy do Warszawy.

Organizacja zajęć terenowych przebiegła nadzwyczaj sprawnie. Studenci mogli zapisywać się na nie w trakcie specjalnego spotkania z władzami Instytutu i doktorantami oraz poprzez drogę mailową. Zainteresowanym udostępniłem w systemie Google Docs specjalny dokument z możliwością edycji, w którym podałem propozycje tematów do wyboru, co znacznie usprawniło przydział referatów do wygłoszenia.

Ponadto każdy student otrzymał przed wyjazdem szczegółowy plan, który zawierał informacje o komunikacji miejskiej, noclegu, zakresie merytorycznym zajęć (w tym listę referatów do wygłoszenia), propozycje czasu wolnego i adresy najciekawszych miejsc, ciekawostki odnośnie lokalnych zwyczajów oraz, w razie problemu, dane kontaktowe do mnie w postaci adresu mailowego i numeru telefonu.

Na koniec warto dodać, że rezygnacja ze „standardowego” szlaku turystycznego na rzecz mniej znanych, aczkolwiek nie mniej ciekawych miejsc była sporym atutem wyjazdu.